

Veranstalter:

Partner:

Gefördert von:

Robert Bosch Stiftung

Deutsch-polnisches Seminar zum Thema „Literaturübersetzung im deutsch polnischen Kulturdialog – T. Różewicz in der Übersetzung ins Deutsche“

(Dezember 2015 – September 2016)

© Foto: Adam Czernerko, Heide Fest, Daniel B. Lechowski, Hanna Musiałówna

Schirmherrschaft: Prof. Dr. Irena Lipowicz

**Deutsch-polnisches Seminar zum Thema
„Literaturübersetzung im deutsch polnischen Kulturdialog –
T. Różewicz in der Übersetzung ins Deutsche“**

(Dezember 2015 – September 2016)

Schirmherrschaft: Prof. Dr. Irena Lipowicz

Partner: Stiftung für das Collegium Polonicum
Veranstalter: Stiftung Karl Dedecius Literaturarchiv an der
Europa-Universität Viadrina in Frankfurt (Oder)
Karl Dedecius Archiv am Collegium Polonicum in
Słubice

Teilnehmer:

- Universität Lodz
- A. Mickiewicz Universität in Posen
- Katholische Universität Lublin
- Nikolaus Kopernikus Universität in Thorn
- Universität Potsdam
- Humboldt Universität zu Berlin
- Mainzer Polonicum
- J. Gutenberg Universität – Gernersheim
- Aleksander Brückner Zentrum in Halle
- Europa-Universität Viadrina in Frankfurt (Oder)

**Polsko-niemieckie seminarium na temat
„Przekład literacki w polsko-niemieckim dialogu kulturowym –
Tadeusz Różewicz w przekładzie na język niemiecki“**

(grudzień 2015 - wrzesień 2016)

Patronat: prof. dr Irena Lipowicz

Partnerzy: Fundacja na rzecz Collegium Polonicum
Organizatorzy: Fundacja Archiwum Literackie Karla Dedeciusa przy
Europejskim Uniwersytecie Viadrina we Frankfurcie nad
Odrą
Archiwum Karla Dedeciusa przy Collegium Polonicum
w Słubicach

Uczestnicy:

- Uniwersytet Łódzki
- Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
- Katolicki Uniwersytet Lubelski
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
- Uniwersytet Poczdamski
- Uniwersytet Humboldta w Berlinie
- Mainzer Polonicum
- Uniwersytet J. Gutenberga w Moguncji – Filia w
Gernersheim
- Centrum Aleksandra Brücknera w Halle
- Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad
Odrą

Im Dezember 2015 trafen sich in Frankfurt (Oder) an der Europa-Universität Viadrina und in Słubice im Collegium Polonicum zehn Dozenten aus Deutschland und Polen, um über ihre Zusammenarbeit zu beraten. Dabei haben sich alle bereit erklärt, ein gemeinsames Vorhaben (ein deutsch-polnisches Seminar zum Thema „Literaturübersetzung im deutsch-polnischen Kulturdilog – T. Różewicz in der Übersetzung ins Deutsche“) in den kommenden Monaten zu realisieren. Der eigentliche Teil des Projektes bestand darin, ein Seminar zu diesem Themenbereich an mehreren Universitäten durchzuführen – anschließend sollten die Studierenden nach Frankfurt (Oder) und Słubice kommen, um sich über ihre Erkenntnisse auszutauschen.

Im Rahmen des vorgeschlagenen Seminars setzten sich die Studenten mit dem Leben und dem Werk des Dichters auseinander. Besonders stark widmeten sie sich den deutschen Übersetzungen seiner Texte, Różewiczs Rezeption in Deutschland sowie seiner Korrespondenz mit Henryk Bereska und Karl Dedecius. Im Rahmen des Seminars wurden ausgewählte Briefe aus dem Polnischen ins Deutsche übersetzt – die übersetzten Texte werden im Karl Dedecius Archiv aufbewahrt und interessierten Archivbenutzern zur Verfügung gestellt.

Den Höhepunkt des Seminars bildete der Workshop an der Europa-Universität Viadrina und im Collegium Polonicum. Dieser Workshop sollte sich ganz bewusst vom normalen Studienalltag abheben. Die Studierenden konnten hier ihr vorher, während des Semesters erworbenes Expertenwissen unterschiedlicher Universitäten bzw. Lehren, mit Teilnehmern anderer Universitäten austauschen, erweitern und so zu neuen Ergebnissen kommen. Die in diesem

W grudniu 2015 we Frankfurcie nad Odrą i Słubicach spotkało się dziesięciu przedstawicieli polskich i niemieckich uniwersytetów w celu zawiązania współpracy w ramach projektu „Polsko-niemieckie seminarium na temat: *Przekład literacki w polsko-niemieckim dialogu kulturowym; T. Różewicz w przekładzie na język niemiecki*”. W czasie spotkania zostały omówione cele i charakter przedsięwzięcia, a wszyscy uczestnicy zadeklarowali gotowość do realizacji wspólnej inicjatywy.

Główną częścią projektu było przeprowadzenie seminarium skoncentrowanego na przewodnim temacie projektu oraz udział w trzydniowych warsztatach we Frankfurcie nad Odrą i w Słubicach.

Już w trakcie semestru letniego 2016 uczestnicy seminarium wnikliwie studiowali zagadnienia związane z życiem i twórczością Tadeusza Różewicza, analizowali niemieckie przekłady jego tekstów oraz ich odbiór w Niemczech. Ponadto otrzymali wgląd do korespondencji poety z tłumaczami Henrykiem Bereską i Karlem Dedeciusem, co zaowocowało przetłumaczeniem niektórych listów na język niemiecki. Przetłumaczone przez studentów teksty, wzbogacają obecnie Archiwum Karla Dedeciusa i mogą być udostępniane osobom zainteresowanym.

Punktem kulminacyjnym projektu były warsztaty, które odbyły się na Europejskim Uniwersytecie Viadrina we Frankfurcie nad Odrą i w Collegium Polonicum w Słubicach. W czasie trzydniowego spotkania studenci mogli wymienić się swoimi spostrzeżeniami i wiedzą zdobytą na swoich uczelniach. Tym samym otrzymali możliwość wymiany intelektualnej, a w czasie rozmów mogli dochodzić do

Workshop gemeinsam erarbeiteten Vorträge und Präsentationen bestätigen den geplanten Wissenszuwachs.

Weiterhin erhielten die Teilnehmer die Möglichkeit in einem interkulturellen Rahmenprogramm ein Gespür sowohl für kulturelle als auch sprachliche deutsch-polnische Besonderheiten zu entwickeln. In diesem Sinne wurde die bedeutende Rolle der Vermittler und Mediatoren zwischen Kulturen unterstrichen und den Studenten näher gebracht und damit ihre interkulturelle Kompetenz erweitert

Durch das Projekt entstand eine solide Grundlage, ein Experten-Netzwerk par excellence zwischen polnischen Germanisten und deutschen Polonisten zu schaffen. Die Zusammenarbeit zwischen den Universitäten hat sich während des Projektes bewährt und fast alle an dem Projekt beteiligten Universitäten haben sich bereit erklärt, im Rahmen des Folgeprojektes ihre erfolgreiche Zusammenarbeit auch in Zukunft fortzusetzen.

neuen Vorschlägen, was war in der Zeit gemeinsamer Präsentationen und Diskussionen.

Neben den Workshops war ein reichhaltiges Programm zum kulturellen Charakter vorgesehen. Auf diese Weise konnten die Studenten ihr Wissen im Bereich der interkulturellen Kommunikation sowie besser verstehen, was alles Nuancen des sprachlichen und kulturellen Charakters im polnisch-deutschen Bereich. Deshalb war es auch ein ungewöhnlich wichtiges Element, die Rolle des Übersetzers, als Mittler und Mediator zwischen den Nationen.

Dank des Projektes war es möglich, eine ungewöhnlich wichtige Austausch zwischen polnischen Germanisten und deutschen Polonisten. Von Anfang an während des Projektes war diese Zusammenarbeit bringt erwartete Früchte, und Optimismus füllt die Tatsache, dass alle an dem Projekt beteiligten Universitäten haben erklärt, dass sie bereit sind, die Zusammenarbeit in zukünftigen Phasen des Projektes.

Peter Lachmann:
Meine Versöhnung. Tadeusz Różewicz und die Deutschen

Filmabend und ein anschließendes Gespräch
mit Maria Dębicz

© Foto: Hanna Musiałówna

Für die komplexe Auseinandersetzung mit dem Werk von Tadeusz Różewicz war die Berücksichtigung der Filme über den Dichter enorm wichtig. Schon in der Vorbereitungsphase des Workshops stellten Maria Dębicz und Peter Lachmann den Studierenden aus Potsdam und Posen ihre Filme zur Verfügung – diese beiden Universitäten hatten die Aufgabe, eine Präsentation zum Thema „Das Leben von T. Różewicz (privat und politisch), sein Werk und seine Darstellung im Film“ zu erstellen.

Der Film „Meine Versöhnung. Tadeusz Różewicz und die Deutschen“ von Peter Lachmann war besonders aussagekräftig. So wie der Regisseur selbst sagt, weihte uns „in diesem poetischen Dokument

Pior Lachmann:
Moje pojednanie. Tadeusz Różewicz i Niemcy

Projekcja filmu
oraz rozmowa z Marią Dębicz

©Piotr Lachmann

Bez zwrócenia uwagi na filmy poświęcone Tadeuszowi Różewiczowi, analiza dzieła poety oraz jego znaczenia dla polskiej i niemieckiej kultury byłaby niepełna. Już na etapie przygotowań do projektu Maria Dębicz oraz Piotr Lachmann udostępnili studentom z Poznania i Poczdamu swoje filmy. Właśnie one stały się podstawą przygotowań wspólnej prezentacji na temat: *Życie i twórczość Tadeusza Różewicza*.

Pośród filmów traktujących o Tadeuszu Różewiczu film Piotra Lachmanna: *Moje pojednanie. Tadeusz Różewicz i Niemcy* okazał się niezwykle ważny. Sam reżyser pisał o nim: „W tym poetyckim dokumencie wybitny polski poeta wtajemnicza nas w swoje fascynacje językiem i poezją niemiecką, szczególnie Goethego. Zdumiewająca jest intymna wiedza Różewicza o kulturze sąsiada, która doprowadziła byłego partyzanta AK do wczesnych gestów

[...] der bedeutende polnische Dichter in seine Faszination für die deutsche Sprache und die deutsche Poesie ein, vor allem für die von Goethe. Die intime Kenntnis der Kultur des Nachbarn, die Różewicz hier beweist, ist erstaunlich. Sie führte ihn, den ehemaligen Partisanen der sog. Heimatarmee, zu frühen Versöhnungsgesten mit dem einstigen Feind." Als Einstimmung auf den kommenden Workshop wurde dieser Film am Vorabend präsentiert. Anschließend fand ein Gespräch mit Frau Maria Dębicz statt, die von ihrer Freundschaft zu dem Regisseur sowie von ihrer Zusammenarbeit mit Tadeusz Różewicz berichtete. In diesem Zusammenhang ergab sich eine lebhafte und spannende Diskussion.

Piotr Peter Lachmann - deutsch-polnischer Lyriker, Essayist, Übersetzer (aus dem Polnischen und ins Polnische), Videotheaterregisseur, Begründer (gemeinsam mit der Schauspielerin Jolanta Lothe) und künstlerischer Leiter des Lothe Lachmann Videotheaters Poza im Warschauer Szuster-Palais.

Maria Dębicz - Theaterhistorikerin, Dramaturgin des Polnischen Theaters in Breslau in den Jahren 1972-2006. Drehbuchautorin der Dokumentarfilme über Tadeusz Różewicz.

pojednania z eks-wrogiem". Żeby lepiej wejść w atmosferę wydarzenia, w przeddzień warsztatów zaproponowano wszystkim uczestnikom projektu, udział w prezentacji tego dokumentu *Moje pojednanie*. Po filmie odbyło się spotkanie z Marią Dębicz, która opowiedziała o swojej przyjaźni z reżyserem oraz o współpracy z Tadeuszem Różewiczem. O zainteresowaniu obecnych przekazywanymi treściami świadczyła żywa i niezwykle ciekawa dyskusja.

Peter Lachmann, poeta, eseista, tłumacz z polskiego i na polski, reżyser filmowy, wraz z aktorką Jolantą Lothe założyciel Videoteatru, mieszczącego się w Pałacu Szustra w Warszawie.

Maria Dębicz, historyk teatru, kierownik literacki Teatru Polskiego we Wrocławiu w latach 1972-2006. Scenarzystka filmów o Tadeuszu Różewiczu.

Schauspielseminar mit Maria Dębicz

Neben der Beschäftigung mit den Texten von Tadeusz Różewicz und den Filmen über ihn war es wichtig, auch auf die Theateraufführungen seiner Dramen aufmerksam zu machen. Maria Dębicz brachte den Studenten näher, wie die Arbeit an Różewiczs Texten im Theater aussieht, was eine Theaterprobe ausmacht und was ein Regisseur dabei zu berücksichtigen hat. Für ihr Seminar wählte sie kleine Auszüge aus Różewiczs Texten und so gewährte sie den Teilnehmern einen Einblick in die Vorbereitung auf eine öffentliche Aufführung. In einer lockeren Atmosphäre konnte sich jeder, der dazu Lust hatte, im „Schauspielern“ versuchen. Dabei standen Kreativität, Atemtechnik und Stimmbildung im Vordergrund.

Seminarium teatralne z Marią Dębicz

Bez wątpienia tekstom T. Różewicza oraz filmom o nim samym, można by poświęcić dużo czasu. Różewicz był jednak nie tylko poetą, lecz również autorem licznych dramatów, które zainspirowały niejednego reżysera teatralnego. Podczas seminarium Maria Dębicz przybliżyła studentom sposób pracy nad tekstami Różewicza w teatrze, omówiła także przebieg prób, w jakich uczestniczą aktorzy teatralni i przybliżyła charakter pracy reżysera. Na potrzeby seminarium teatralnego wybrała fragmenty dramatów i na ich podstawie przedstawiła sposób, w jaki aktorzy przygotowują się do publicznych występów. W luźnej atmosferze, każdy kto poczuł się na siłach, mógł sprawdzić się jako aktor, w wybranej przez siebie scenie. W czasie próby zwrócono szczególną uwagę na kreatywność, techniki oddychania oraz emisję głosu.

**Podiumsgespräch mit den Karl-Dedecius-PreisträgerInnen
Katarzyna Leszczyńska und Sven Sellmer**
Moderation – Birgit Krehl

© Foto: Daniel B. Lechowski

Den Höhepunkt des Workshops bildete das Treffen und die Gespräche mit den Karl Dedecius Preisträgern Katarzyna Leszczyńska und Sven Sellmer. Dieser angesehene Preis wird an hervorragende Übersetzer der deutschen Literatur in die polnische und der polnischen Literatur in die deutsche Sprache verliehen. Die eingeladenen Übersetzer boten den Studierenden ein Übersetzungsseminar an. Darüber hinaus nahmen auch beide an einem Podiumsgespräch teil, in dem sie vor dem Publikum erörterten, was die Arbeit eines Literaturübersetzers ausmacht, mit welchen Schwierigkeiten ein Übersetzer während seiner Arbeit konfrontiert wird sowie wie Literaturübersetzerinnen und -übersetzer zwischen Ländern und Kulturen vermitteln können.

**Spotkanie z laureatami Nagrody im. Karla Dedeciusa:
Katarzyną Leszczyńską i Svenem Sellmerem**
Moderacja: Birgit Krehl

Dla uczestników warsztatów niezwykle ważnym przeżyciem był udział w spotkaniu z laureatami renomowanej nagrody dla tłumaczy polskiej literatury na język niemiecki i niemieckiej literatury na język polski, Nagrody im. Karla Dedeciusa, Katarzyną Leszczyńską i Svenem Sellmerem. Zaproszeni tłumacze przeprowadzili warsztaty tłumaczeniowe. Ponadto wzięli udział w dyskusji panelowej, która miała miejsce tego samego dnia wieczorem. W czasie dyskusji zostały przybliżone: charakter pracy tłumacza, problemy, z jakimi tłumacz musi się borykać, jak również to, w jaki sposób tłumacz literatury może stać się pośrednikiem pomiędzy poszczególnymi krajami i kulturami. Rozmowę moderowała Birgit Krehl, slawistka z Poczdamu.

Das Gespräch wurde von Birgit Krehl, einer Slawistin von der Universität Potsdam, moderiert.

Das Podiumsgespräch war Prof. Dr. h.c. mult. Karl Dedecius gewidmet, der am 26. Februar 2016 im Alter von 94 Jahren verstorben ist. Für die musikalische Umrahmung sorgten Karol Borsuk und seine KollegInnen: Gudula Segieth, Amanda Hermann und Bernd Goebel.

Katarzyna Leszczyńska übersetzt u.a. Texte von Herta Müller, Aglaja Veteranyi und Mariella Mehr. Sie publiziert Essays zur deutschen Literatur u.a. in »Pogranicze«, »Literatura na Świecie« und »Przegląd Polityczny« und organisiert literarische Reisen im Rahmen des von ihr geleiteten Reisebüros.

Sven Sellmer übersetzt aus dem Polnischen, Englischen und Sanskrit meistens geisteswissenschaftliche Sachtexte, aber auch Essays und Belletristik. Aus dem Polnischen übersetzte er u.a. Werke von Henryk Elzenberg, Czesław Miłosz, Marian Pankowski und Zyta Rudzka.

Birgit Krehl Literaturwissenschaftlerin und Übersetzerin aus dem Tschechischen. Zurzeit ist sie als wissenschaftliche Mitarbeiterin am Institut für Slavistik der Universität Potsdam tätig.

Wieczór był poświęcony prof. dr. h.c. Karłowi Dedeciusowi, który zmarł 26 lutego 2016 roku, w wieku 94 lat. Oprawę muzyczną przygotował Karol Borsuk wraz z: Gudulą Segieth, Amandą Hermann i Berndem Gobelem.

Katarzyna Leszczyńska tłumaczka m.in. tekstów: Herty Müller, Aglaji Veteranyi i Marielli Mehr. Swoje eseje o niemieckiej literaturze publikuje w *Pograniczu*, *Literaturze na Świecie* i *Przeglądzie Politycznym*. Ponadto organizuje podróże literackie, zajmuje tym się w ramach prowadzonego przez siebie biura podróży.

Sven Sellmer tłumacz tekstów naukowych z dziedziny humanistyki, esejów oraz beletrystyki. Na język niemiecki przekłada z polskiego, angielskiego i sanskrytu. W jego tłumaczeniu ukazały się m. in. dzieła Henryka Elyensberga, Czesława Miłosza, Mariana Pankowskiego i Zyty Rudzkiej.

Birgit Krehl literaturoznawca i tłumaczka z czeskiego na język niemiecki. Obecnie pracownik naukowy w Instytucie Slawistyki na Uniwersytecie w Poczdamie.

©Heide Fest

Der Workshop in Augen der Teilnehmer...

Warsztaty oczami uczestników...

Universität Lodz

Referatsthema:

Das Bild Różewiczs im Briefaustausch mit seinen Übersetzern: Karl Dedecius und Henryk Bereska

Teilnehmerinnen:

Dr. Karolina Sidowska, Julia Muchewicz, Julia Maryniak, Daisy Holten

Das Projekt und der Workshop explizit gewährten uns die Möglichkeit, das Werk von Tadeusz Różewicz aus verschiedensten Perspektiven zu betrachten: sowohl sein lyrisches, als auch das prosaische und dramaturgische Schaffen im Original und in der deutschen Übersetzung – mit der Berücksichtigung der sprachlichen Aspekte des Übersetzungsprozesses – aber auch die Übertragung dieses Schaffens auf die Bühne und in anderes Medium, z.B. Musik. Das facettenreiche Bild, das infolge dessen entstanden ist, wurde zusätzlich durch den Einblick in die private, bisher nicht publizierte Korrespondenz des Dichters mit seinem Übersetzer Karl Dedecius bereichert; für die Chance, mit diesen Archivmaterialien arbeiten zu dürfen, sind wir besonders dankbar. Sehr spannend und lehrreich fanden wir den translatorischen Teil des Workshops, wo die polnischen und die deutschen Muttersprachler zusammen arbeiten konnten, sowie auch die Diskussion mit den professionellen Übersetzern über die praktischen Probleme ihres Berufs.

Cały projekt a szczególnie finałowy workshop pozwoliły nam na bardzo kompleksowe spojrzenie na twórczość Tadeusza Różewicza: na jego poezję oraz dzieła prozatorskie i dramatyczne, w oryginale i niemieckim przekładzie – z uwzględnieniem językowych trudności w procesie translatorskim – ale też na realizację tych dzieł na scenie lub w innym medium, np. muzycznym. W efekcie powstał wieloaspektowy obraz twórcy i jego dorobku, dodatkowo wzbogacony o informacje zaczerpnięte z prywatnej, dotychczas niepublikowanej korespondencji poety z jego tłumaczem Karolem Dedeciusem – za możliwość pracy z tymi archiwalnymi materiałami jesteśmy szczególnie wdzięczni. Bardzo ciekawa i pouczająca była część workshopu poświęcona praktycznym zadaniom tłumaczeniowym, gdzie polscy i niemieccy native speakerzy pracowali wspólnie w mieszanych grupach, jak też dyskusja z profesjonalnymi tłumaczami o praktycznych problemach ich zawodu.

Germersheim

Referatsthema:

Korrespondenz des Dichters mit seinen Übersetzern
(K. Dedecius und H. Bereska)

Teilnehmerinnen:

Magdalena Koy, Wiktoria Nowogrodzka, Aleksandra Pazik

Der Workshop war durch die verschiedenen Präsentationen der Studierenden und die Zusammenarbeit mit professionellen Übersetzern sehr informativ. Die gute Atmosphäre und der freundschaftliche Umgang miteinander haben uns sehr gut gefallen. Für die ‚Übersetzungsübung‘ könnte man evtl. mehr Zeit einplanen, sodass man sich intensiver und in wechselnden Gruppen mit dem Text beschäftigen kann.

Dzięki różnym prezentacjom i współpracy z profesjonalnymi tłumaczami warsztaty były bardzo interesujące i pouczające. Bardzo podobało się nam, że uczestnicy wzajemnie traktowali się przyjacielsko i że panowała dobra atmosfera. Na ćwiczenia tłumaczeniowe przydałoby się więcej czasu, aby móc intensywniej i w różnych grupach pracować nad tekstem i jego przekładem.

Nikolaus Kopernikus Universität in Thorn

Referatsthema:

Übersetzungsprobleme bei der Lyrik und Prosa von
Tadeusz Różewicz an ausgewählten Beispielen
(„Warkoczyk“, „Śmierć“, „Matka odchodzi“)

TeilnehmerInnen:

Dr. habil. Małgorzata Klentak-Zabłocka, Karolina Jurkiewicz, Dominika
Konieczny, Małgorzata Lisińska, Krzysztof Soszyński

Der Workshop war natürlich eine tolle Gelegenheit, unsere Literatur- und Sprachkenntnisse zu erweitern. Von großer Bedeutung fanden wir das Theaterseminar, geleitet von Frau Maria Dębicz, sowie die Mitarbeit mit den deutschen Muttersprachlern, besonders, als es um die praktische Übersetzung ging. Ihre Bemerkungen und Kommentare waren wirklich lehrreich für uns. Den Workshop betrachten wir aber auch als eine kleine, zusätzliche Brücke zwischen der deutschen und polnischen Kultur und wir freuen uns sehr, dass wir daran teilnehmen konnten, und damit auch etwas daran gebaut haben. Die Idee der gemeinsamen Auseinandersetzung mit dem Werk von Tadeusz Różewicz finden wir einfach ausgezeichnet.

Aleksander Brueckner Zentrum in Halle

Referatsthema:

Übersetzungen der Texte von T. Różewicz ins Deutsche
(Dichtung und Prosa)

TeilnehmerInnen:

Joanna Sulikowska-Fajfer, Melanie Werra, Arend Christian Müller, Anna Grochocka, Mandy Lange

Vom 01.-03. Juni nahmen wir als "Delegation" der Uni Halle mit unserer Dozentin Frau S-F am Workshop für Übersetzer zwischen den Sprachen Deutsch und Polnisch in Frankfurt / Slubice teil. Da ich persönlich keinerlei Übersetzungserfahrungen vorweisen konnte und mein Polnischniveau erst für simplere Konversationen ausreicht, fuhr ich nur mit einer vagen Vorstellung und dementsprechend geringen Erwartungen mit. Nach der Konferenz kann ich sagen, dass ich positiv überrascht worden bin.

Viele interessante Vorträge und Diskussionen, eines entspannte und dennoch produktive Arbeitsatmosphäre und die insgesamt gute Organisation ließen die Tage wie im Flug vergehen. Hervorzuheben sind auch die wirklich vielen tollen persönlichen Begegnungen, die vom Zusammenleben mit dem sympathischen polnischen Zimmergenossen bis zu interessanten abendlichen Diskussionen reichten.

Absolute Highlights waren der Übersetzungs- und der Theaterworkshop, in denen wir uns mit preisgekrönten und erfahrenen Profis ans Werk machten. Negativ anzumerken bleibt die teilweise etwas holprige Informationsvermittlung im Vorfeld und eine schlechte Kommunikation bezüglich einer Raumänderung. Diese kleinen Wermutstropfen sind wohl auf das erstmalige Stattfinden der Konferenz zurückzuführen und können das positive Gesamtbild nur in sehr geringem Umfang beeinflussen. Alles in allem waren es tolle Tage, die jeden von uns fachlich und persönlich bereichert haben.

Szanowna pani Sulikowska-Fajfer,

dziękuję, że pani przyniosła nas do workshop w Frankfurcie (Odra). Była fajna okazja, aby mówić po polsku i poznać studentów i profesorów z innych uniwersytetów. Ja uczyłam się, że robić tłumaczenie jest trudny proces. Potrzebuje czasu, ogólnej wiedzy oraz obszernego słownictwa, aby znaleźć prawidłowe słowa dla tłumaczenia. Też jest ważny, poznawać autora. Ten workshop mi się bardzo podobał. Warto

wspominać, że podczas workshop był klimat wzajemnej serdeczności i otwartości między studentami i profesorami z różnych uniwersytetów.

Seminar teatru był ciekawy, ale niestety teksty byli za trudny dla ludzi, którzy nie znają jako polski język ojczysty. Workshop z tłumaczkami w czwartek był bardzo interesujący i dobrze organizował, ale teksty trochę za długo. Niestety nie mówiliśmy o tym, jakie tłumaczenie jest najlepsze i dlaczego. To bardzo było pomogło w obchodzeniu z problemami przy tłumaczeń. Ale wszystkie projekty byli urozmaicony, co mi bardzo cieszyło.

Jednak mam małe krytyki: Dla mnie było szkoda, że nie mieliśmy dużo pracy w grupach. W ten sposób byśmy się lepiej poznali nawzajem. Może następny raz można przygotować prezentację podczas workshop w grupach z różnymi studentami uniwersytetów. W moim zdaniem to byłaby ciekawa forma współpracy. Czas dla przygotowania prezentacji w ogóle był za krótko. Byłoby miło, jeśli studenci mogliby dostać możliwość, aby brać udział w oprowadzeni po mieście. Internet w pokojach także jest pożądane.

No ogólne to było wspaniałe doświadczenie i bawiło mnie bardzo. Chętnie bym powtórzyć.

Pozdrawiam serdecznie!

Mandy

Europa-Universität Viadrina in Frankfurt (Oder)

Referatsthema:

Einfacher Stil – schwierige Übersetzung: zwei Gedichte von Różewicz in deutscher Übersetzung

Teilnehmerinnen:

Dr. Małgorzata Szajbek-Keck, Nicole von Prondzinski, Barbara Szafrńska, Angelika Siadaczka

Wir freuen uns sehr, dass wir die Möglichkeit hatten, an dem Workshop teilzunehmen, der in Slubice/Frankfurt Oder vom 1. bis zum 3. Juni 2016 stattgefunden haben. Die Möglichkeit, die Werke von Tadeusz Różewicz aus verschiedenen Perspektiven zu betrachten, die die Studierenden der unterschiedlichen Universitäten in ihren Präsentationen dargestellt haben, war sehr wertvoll für uns. Eine interessante Erfahrung war die deutsch-polnische Gruppenarbeit während des Übersetzungsworkshops mit Frau Katarzyna Leszczyńska und Herrn Sven Sellmer. Der Übersetzungsworkshop war außerdem sehr intensiv, deswegen wäre eine größere Anzahl von Pausen empfehlenswert gewesen. Wir würden uns wünschen, dass es in Zukunft während des Workshops, der dem Übersetzen gewidmet ist, mehr praktische Übungen gibt, die die selbstständige Arbeit an den Texten ermöglichen."

"Bardzo cieszymy się, że mogłyśmy wziąć udział w warsztatach zorganizowanych w Słubicach/Frankfurcie nad Odrą w dn. 1-3 czerwca 2016 roku. Bardzo cenna była możliwość spojrzenia na dzieła Tadeusza Różewicza z różnych perspektyw, które zaprezentowali studenci każdego z uniwersytetów w swoich prezentacjach. Ciekawym doświadczeniem była praca w grupach polsko-niemieckich podczas zajęć praktycznych z panią Katarzyną Leszczyńską i panem Svenem Sellmerem. Warsztaty tłumaczeniowe były bardzo intensywne, dlatego dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie większej ilości przerw. Na przyszłość na warsztatach poświęconych tłumaczeniom życzyłybyśmy sobie więcej zajęć praktycznych, umożliwiających samodzielne zmierzenie się z tekstami.

A. Mickiewicz Universität in Posen / Universität Potsdam

Referatsthema:

„Gerettet“ oder „Davongekommen“?

Literaturübersetzung im deutsch-polnischen Kulturdialog:
Tadeusz Różewicz

Teilnehmerinnen:

Dr. Anna Fimiak-Chwiłkowska, Katarzyna Libek, Paulina Kurlapska,
Dr. Birgit Krehl, Josefa Baum, Anette Pogodzinski, Klaudia Pieczkowska,
Aleksandra Tracewska, Michalina Niedosung, Julia Wyrzykowska

Der Workshop im Rahmen des Projektes *Literaturübersetzung im deutsch-polnischen Kulturdialog – Tadeusz Różewicz in der Übersetzung ins Deutsche* am Collegium Polonicum in Ślubice war eine interessante und anregende Erfahrung für uns Studierende. Wir alle reisen mit vielen neuen Eindrücken und Inspirationen für unsere künftige Arbeit als Polonistinnen nach Hause.

Besonders schön war für uns der Kontakt zu anderen Polen-interessierten Studierenden aus Deutschland und Polen. Interessant war es, die Präsentationen der anderen Gruppen zu sehen, die Różewicz' Werk aus einem anderen Blickwinkel beleuchteten.

Der Übersetzer-Workshop (Donnerstagnachmittag) hat uns sehr gut gefallen. Er war sehr praxisbezogen und mit einem intensiven Austausch verbunden.

Obwohl auch das Workshop-Thema am Mittwochnachmittag interessant klang, hat der Workshop nicht unseren Erwartungen entsprochen (keine kreative Theaterarbeit).

Für das umfangreiche Programm empfanden wir die Anzahl der Pausen als zu gering. Vor allem sollte es auch während der Workshops am Nachmittag eine Pause geben. Außerdem wäre es gut, auch die Mittagspause länger zu planen (2-3 Stunden), um Zeit zur Erholung oder einen Spaziergang zu haben.

Die Unterbringung im Wohnheim und die Räumlichkeiten des Collegium Polonicum waren sehr gut.

Warsztaty w ramach projektu: „Tłumaczenie literackie w niemiecko-polskim dialogu kulturalnym – Tadeusz Różewicz w tłumaczeniu na niemiecki” w Collegium Polonicum w Słubicach było ciekawym i inspirującym doświadczeniem dla nas studentów. Wracamy do domu z wieloma nowymi wrażeniami cennymi dla naszej przyszłej pracy jako polonistów.

Szczególnie piękne było dla nas spotkanie z innymi studentami z Niemiec i Polski zainteresowanymi polską kulturą i językiem. Ciekawym było obserwować prezentacje innych grup, które rzuciły zupełnie inne spojrzenie na dzieła Różewicza.

Warsztaty dla tłumaczy (w czwartek po południu) bardzo nam się podobały. Zawierały one wiele elementów praktycznych i wiązały się z bardzo intensywną wymianą dotyczącą możliwości tłumaczeń.

Mimo że temat warsztatów w środę po południu brzmiał interesująco, to jednak nie spełnił naszych oczekiwań (nie było trórczych zajęć teatralnych).

Uważamy, że ilość przerw była zbyt mała na tak rozbudowany program. Przede wszystkim potrzebna byłoby przerwa w czasie warsztatów popołudniowych. Poza tym również przerwa obiadowa mogłaby trwać dłużej (2-3 godziny), żeby starczyła czasu na odpoczynek lub spacer.

Zakwaterowanie w akademiku i pomieszczenia Collegium Polonicum były bardzo dobre.

Katholische Universität Lublin und Mainzer Polonicum

Referatsthema:

Rezeption Różewiczs Texte (Autorenlesungen,
Musikalische Interpretationen, Buchrezessionen)

TeilnehmerInnen:

Łukasz Neca, Dawid Holdowanski, Katharina Schaible, Magdalena Stumm,
Kinga Miśkowiec, Lena Tomalak, Dawid Pilch

Mainzer Polonicum

"Wir von der Johannes Gutenberg-Universität Mainz konnten dank dieses Übersetzerworkshops einen vielschichtigen Zugang zur angebotenen Thematik bekommen. In den drei Tagen lernten wir viele unterschiedliche Studenten sowohl aus Polen, als auch aus Deutschland kennen. Wir konnten mit Ihnen die Erlebnisse des Workshops teilen und dabei Freundschaften knüpfen. Besonders gut hat uns die entspannte und kameradschaftliche Atmosphäre gefallen"

My, studenci z Uniwersytetu im. Jana Gutenberga w Moguncji, otrzymaliśmy dzięki warsztatom tłumaczeniowym wielowarstwowy dostęp do oferowanej tematyki. Przez trzy dni poznaliśmy wielu studentów z Polski, jak i z Niemiec. Dzieląc się przeżyciami na warsztatach, udało nam się zawrzeć wiele przyjaźni. Szczególnie podobała nam się luźna i koleżeńska atmosfera."

Katholische Universität Lublin

Weil es mir nicht beschieden war, am Workshop teilzunehmen, habe ich mir von meinen Studenten/Innen sagen lassen, dass sie mit den Veranstaltungen sehr zufrieden waren. Interessant und anregend fanden sie die Theaterwerkstatt, aber am meisten waren sie vom Übersetzer-Workshop angetan. Diese Form sei den künftigen Übersetzern aus rein praktischen Gründen notwendig. Sie sei eine Herausforderung für ihr Können gewesen sowie ein Hinweis darauf, über welche Kompetenzen ein Übersetzer verfügen sollte. „Learning by doing“ scheint aus der Perspektive meiner Studenten/Innen die angemessenste Methode für angehende Übersetzer zu sein. Ein wichtiger Aspekt der gesamten Veranstaltung war nach ihrer

Auffassung die Möglichkeit, sich sowohl mit den Kollegen/Innen aus Deutschland als auch von den polnischen Universitäten auszutauschen.

Ponieważ wzięcie udziału w warsztatach nie było mi dane, poprosiłam moich studentów o podzielenie się ze mną i pozostałymi studentami wrażeniami z warsztatów. Zgodnie stwierdzili, że byli bardzo zadowoleni z zajęć. Warsztaty teatralne bardzo im się podobały i byli zdania, że pobudziły ich wyobraźnię. Jednak najbardziej zachwyceni byli warsztatami translatorskimi, a to z przyczyn czysto praktycznych. Były one wyzwaniem dla ich możliwości językowych i jednocześnie wskazaniem na konieczne kompetencje tłumacza. „Learning by doing” zdaje się być dla moich studentów najbardziej odpowiednią metodą dla przyszłych tłumaczy. Ważnym aspektem całego przedsięwzięcia była możliwość nawiązania kontaktów z kolegami z Niemiec, a także z innych polskich uniwersytetów.

Ich freue mich, dass ich die Möglichkeit hatte, an dem Workshop teilzunehmen. Das war eine sehr interessante Erfahrung. Różewicz gehört zu den hervorragenden Dichtern, um die jedes Wissen nur mit Vorteilen verbunden ist. Durch meine Teilnahme am Workshop, konnte ich mein Wissen vertiefen und neue Erfahrungen sammeln. Die Art und Weise, wie der Workshop durchgeführt wurde, sowie die enge Verbindung mit Praxis, war für mich persönlich ein sehr wichtiger Aspekt.

Die Idee des Workshops mit den Karl Dedecius-PreisträgerInnen finde ich sehr gut. Man konnte viel über die Übersetzungsstrategien erfahren und die Teilnehmer konnten ihre übersetzerischen Fähigkeiten Beweis stellen.

Die Atmosphäre des ganzen Ereignisses hat mir sehr gefallen. Sie war sehr angenehm und sowohl die Organisatoren, als auch die Teilnehmer waren alle auch sehr sympathisch.

Es gab auch zwei Sachen, die man verbessern könnte. Als ersten Punkt die Zeit der Referate. Anderthalb Stunden ist ein bisschen zu viel. Als Schade finde ich auch, dass es keine Information über den Ort des Podiumsgesprächs mit den Karl Dedecius-Preisträgerinnen gab, was einigen die Teilnahme an diesem Gespräch unmöglich gemacht hat.

Cieszę się, że miałam możliwość wzięcia udziału w warsztatach. Było to bardzo interesujące doświadczenie. Różewicz należy do wybitnych pisarzy, o których każda wiedza wiąże się jedynie z zaletami. Biorąc udział w warsztatach, mogłam swoją znacznie pogłębić i zdobyć nowe doświadczenia. Sposób w jaki to zrobiłam, był ściśle związany z praktyką, co dla mnie osobiście ma ogromne znaczenie.

Warsztaty z laureatami nagrody Karla Dedeciusa były bardzo dobrym pomysłem. Podczas nich można się było wiele dowiedzieć o strategiach tłumaczeniowych. Uczestnicy mogli też sprawdzić swoje umiejętności tłumaczeniowe.

Bardzo mi się podobała atmosfera całego wydarzenia. Była ona bardzo przyjemna. Zarówno organizatorzy, jak i uczestnicy byli bardzo sympatyczni.

Były też dwie rzeczy, które można by było ulepszyć. Czas referatów, półtorej godziny to troszkę za długo. Jako duże niedopatrzenie uważam fakt, że nie było żadnej informacji dotyczącej miejsca dyskusji panelowej z laureatami nagrody Karla Dedeciusa, co niektórym uniemożliwiło w niej udział.

Humboldt Universität Berlin

Referatsthema:

“Stara kobieta wysiaduje” in den deutschen Übersetzungen: Probleme der sprachlichen Asymetrie

TeilnehmerInnen:

Prof. Dr. Roland Meyer, Dr. Hanna Burkhardt, Justina Bojarski, Katarzyna Jakubowska, Caroline Kirstoff, Izabela Matulewicz, Sandra Schreiber, Felix Rautenberg,

Der Workshop war für uns alle eine große Bereicherung. Die Teilnahme hat es uns ermöglicht einen kurzen, aber dennoch intensiven Einblick in die Tätigkeit eines Übersetzers zu erhalten. Besonders hilfreich waren dabei die Präsentationen bzw. Workshops der Übersetzer Dr. Katarzyna Leszyńska und Dr. Sven Sellmer. Während ihres Workshops wurden wir mit den alltäglichen Problemen der Übersetzerarbeit konfrontiert und konnten diese anschließend im Gremium besprechen. Weiter positiv war in unseren Augen die Themenwahl, da Tadeusz Różewicz ein sehr facettenreicher Autor war. Die thematische Vertiefung in seiner Tätigkeit als Dramatiker, welche in einem von Frau Maria Dębicz geleiteten Theaterseminar stattfand, hat dadurch ein noch größeres Interesse in uns geweckt, sich mit seiner Person und seinen Werken im Kontext der Übersetzung, aber auch außerhalb dieser zu beschäftigen. Insgesamt war der Workshop unserer Meinung nach sehr gelungen und informativ. Das Beste für uns war jedoch, dass wir die Möglichkeit hatten selber Vorträge zu gestalten und dies auch im Rahmen einer Zusammenarbeit zwischen polnischen und deutschen Universitäten. Mit großer Begeisterung hoffen wir auf eine zweite Edition dieses Workshops.

Warsztaty dla nas wszystkich były ciekawe i inspirujące. Uczestnictwo w nich umożliwiło nam krótkie, ale jednak intensywne zapoznanie się z pracą tłumacza. Prezentacja oraz warsztaty tłumaczy pani dr Katarzyny Leszyńskiej i pana Svena Sellmera były przy tym dużą pomocą. Podczas nich zostaliśmy skonfrontowani z codziennymi problemami w pracy tłumacza i mieliśmy możliwość omówienia ich w grupie. Naszym zdaniem trafny był także wybór tematu, ponieważ Tadeusz Różewicz to autor niezwykle wszechstronny. Pogłębienie wiedzy na temat jego pracy jako dramaturga, które miało miejsce w prezentacji o teatrze pani Marii Dębowicz, wzbudziło u nas jeszcze większe zainteresowanie Tadeuszem Różewiczem i jego dziełami w kontekście tłumaczeń jak i poza nimi. Ogólnie cały workshop był udany i informatywny. Dla nas jednak najciekawsze było to, że mieliśmy możliwość samodzielnego przygotowania i wygłoszenia referatów i to także w ramach współpracy między uczelniami polskimi i niemieckimi.

